

Pregled nadležnosti organa koji upravljaju Centralnim biračkim spiskom u skladu sa postojećom zakonskom regulativom u Bosni i Hercegovini

...jer nam je stalo!

Maj 2023. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	4
POJMOVI.....	5
CENTRALNI BIRAČKI SPISAK – CBS.....	6
Šta je CBS, kako se sačinjava i vodi?.....	6
Ko se upisuje u CBS, a ko ne?	6
Nadležni organi zaduženi za tačnost i ažurnost CBS-a	6
Ko dostavlja podatke nadležnim organima?	7
Ko dostavlja promjene koje utiču na ažurnost CBS-a?.....	7
Uloga centralne izborne komisije (CIK) u vođenju CBS-a.....	7
Utvrđivanje rokova za zaključivanje i potvrđivanje konačnog CBS-a i dostavljanje podataka o promjenama u evidencijama.....	8
Izrada izvoda iz CBS-a	8
Sadržaj izvoda iz CBS-a	9
Podaci koje dostavljaju opštinske/gradske izborne komisije.....	9
Izvod iz konačnog CBS-a za birače koji su vezani za svoje domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta	9
Izvod iz konačnog CBS-a za birače koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove a imaju biračko pravo	10
Izlaganje izvoda iz privremenog biračkog spiska na uvid javnosti	10
Na koji način se mogu provjeriti, ispraviti ili dopuniti podaci na izvodu iz CBS-a?.....	10
Posebna oznaka u zaključenom izvodu iz CBS-a	11
Upisivanje u CBS po osnovu prebivališta	11
Evidencija CBS-a	12
CENTAR ZA BIRAČKI SPISAK.....	12
Nadležnosti centra	13
AGENCIJA ZA IDENTIFIKACIONA DOKUMENTA, EVIDENCIJU I RAZMJENU PODATAKA BOSNE I HERCEGOVINE – IDDEEA	13
Koje evidencije vodi IDDEEA?.....	13
MATIČNE KNJIGE	14
MATIČNE KNJIGE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.....	14
Sadržaj matičnih knjiga i nadležnost za vođenje.....	14
Rok za prijavu smrti radi upisa u matičnu knjigu	15
Obaveza prijavljivanja činjenice smrti.....	15
Obavješćavanje kantonalnog ministarstva o smrti lica	15
ZAKON O MATIČNIM KNJIGAMA REPUBLIKE SRPSKE	16

Nadležnost.....	16
Prijava činjenice smrti	16
Obaveza prijavljivanja činjenice smrti.....	16
Razlike u odredbama Zakona o matičnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske	17
ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA	18

UVOD

U svakom demokratskom društvu, kada je u pitanju izborni proces, važno je osigurati ažuriranje Centralnog biračkog spiska (u nastavku CBS-a) kako bi se osigurala pravednost, transparentnost i tačnost izbornog postupka. CBS predstavlja temelj svake izborne aktivnosti, jer na njemu se temelje odluke o pravu glasa i učešću građana u političkom procesu. Stoga je ključno razumjeti nadležnosti i način funkcionisanja institucija koje su uključene u formiranje i ažuriranje ovog važnog registra.

Cilj ovog izvještaja je pružiti pregled nadležnosti za ažuriranje CBS-om i predstaviti institucije koje učestvuju u ovom procesu. Kroz analizu nadležnosti i uloga koje imaju različite institucije, želimo istaknuti važnost njihove koordinacije i saradnje kako bi se osigurao tačan i pouzdan birački spisak.

Istražit će se glavne nadležnosti koje su povezane sa ažuriranjem CBS-a. To uključuje prikupljanje i obradu relevantnih podataka o biračima, kao i provjeru i verifikaciju tih podataka. Nadalje, analizirat će se uloge i odgovornosti različitih institucija u procesu formiranja CBS-a. To uključuje izbornu administraciju, administrativne institucije, kao i lokalne vlasti. Svaka od ovih institucija ima specifične zadatke i obaveze koje su ključne za uspostavljanje i održavanje integriteta biračkog spiska.

Koordinacija između različitih aktera je od suštinske važnosti kako bi se izbjegle greške, dupliranje podataka, postojanje umrlih na spiskovima i drugi potencijalni problemi koji mogu narušiti integritet izbornog procesa. Kroz sagledavanje nadležnosti institucija koje učestvuju u formiranju CBS-a, nadamo se da će ovaj izvještaj pružiti uvid u složenost procesa ažuriranja biračkog spiska i naglasiti važnost snažne institucionalne podrške i saradnje. Samo kroz zajedničke napore i efikasnu koordinaciju možemo osigurati da CBS bude precizan, a izborni proces transparentan i pravedan.

Ovo je prvi u nizu izvještaja koji trebaju da omoguće javnosti bolje razumijevanje funkcionisanja nadležnih organa koji upravljaju CBS-om i vrati im povjerenje u izborni proces.

POJMOVI

- Pod **prebivalištem** smatra se opština ili distrikt u kojem se državljanin nastani s namjerom da tamo stalno živi.
- Pod **boravištem** se smatra opština ili distrikt gdje se državljanin nastani s namjerom da tamo privremeno živi.
- Pod **adresom stanovanja** smatra se naziv ulice i broj kuće ili stana u mjestu u kojem državljanin ima prebivalište ili boravište.
- **Državljaninom** se smatra lice koje je steklo državljanstvo prema odgovarajućim zakonskim aktima.
- „**Privremeni birački spisak**“ podrazumijeva izvod iz evidencije CBS-a koji se koristi u svrhu omogućavanja uvida javnosti u podatke iz CBS-a.
- „**Konačni birački spisak**“ podrazumijeva evidenciju o biračima koji imaju biračko pravo za izbore u BiH.
- „**Izvod iz zaključenog konačnog CBS-a**“ sadrži podatke iz CBS-a za provedbu izbora u BiH.
- "**Raseljeno lice**" podrazumijeva državljanina Bosne i Hercegovine kojem je status raseljenog lica utvrdio nadležni organ uprave za pitanja raseljenih lica u skladu sa zakonom.
- "**Izbjeglo lice**" podrazumijeva državljanina BiH koji ima biračko pravo i boravi u inostranstvu u statusu izbjeglog lica iz BiH.
- "**Izborni period**" podrazumijeva period od dana raspisivanja izbora do dana potvrđivanja rezultata izbora.
- "**Birač**" u smislu izbornog zakona je državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u CBS.
- "**Glasač**" u smislu izbornog zakona je državljanin Bosne i Hercegovine koji je upisan u CBS i koji je ostvario aktivno biračko pravo.

CENTRALNI BIRAČKI SPISAK – CBS

Šta je CBS, kako se sačinjava i vodi?

CBS je evidencija o državljanima BiH koji imaju biračko pravo u skladu sa Izbornim Zakonom i formira se, vodi i koristi za potrebe organizacije i provedbu izbora u skladu sa zakonom, za provođenje referenduma, za provođenje opoziva izabranog funkcionera i izbore organa lokalne samouprave u skladu sa zakonom.

CBS se sačinjava i vodi na osnovu podataka iz službenih evidencija o prebivalištu i boravištu državljana BiH koje vodi nadležni državni organ, drugih javnih isprava i službenih evidencija o državljanima BiH koje vode CBS BiH i drugi nadležni organi i na osnovu javnih isprava i podataka koji se dobiju neposredno od građana.

Ko se upisuje u CBS, a ko ne?

CBS je jedinstven, stalan i redovno se ažurira. U CBS upisuju se državljani BiH:

- a) koji su navršili 18 godina;
- b) koji će na dan održavanja izbora navršiti 18 godina;
- c) koji imaju biračko pravo u skladu sa Izbornim Zakonom, a žive privremeno u inostranstvu i
- d) koji imaju biračko pravo u skladu sa članom 20.8 stav (6) Izbornog zakona.

CBS ne sadrži imena državljana BiH koji su pravosnažnom odlukom nadležnog organa lišeni potpune poslovne sposobnosti, lica koje su na izdržavanju kazne izrečene od Međunarodnog suda za ratne zločine za bivšu Jugoslaviju, i nijednog lica koje je pod optužnicom Suda, a koje se nije povinovalo naredbi da se pojavi pred Sudom, kao i lica koja su osuđena zbog ozbiljnih povreda humanitarnog prava. Ako je ovakvo lice upisano, brisat će se iz CBS-a, a ako se licu pravosnažnom odlukom nadležnog organa vrati poslovna sposobnost, bit će upisano u CBS.

Nadležni organi zaduženi za tačnost i ažurnost CBS-a

- **Ministarstva unutrašnjih poslova** – Vode evidencije o prebivalištu i boravištu državljana BiH. **Ministarstvo civilnih poslova BiH** – Vodi evidenciju o državljanstvu BiH.
- **Matični uredi** – Vode evidencije o rođenju i smrti punoljetnih državljana BiH.
- **Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH (IDDEEA)** - Održava i odgovorna je za cjelokupnu tehničku obradu svih podataka značajnih za evidenciju CBS-a, te ih dostavlja CIK-u BiH radi izrade Izvoda iz CBS-a.
- **CIK BiH** - vodi CBS za teritoriju BiH na osnovu evidencije Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH (IDDEEA) koja vodi registar građana BiH.

Ko dostavlja podatke nadležnim organima?

U Federaciji BiH - Kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova, u Republici Srpskoj - Ministarstvu unutrašnjih poslova RS-a i u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine - Javnom registru podatke dostavljaju:

- a) nadležni matični ured o smrti građana starijih od 18 godina i
- b) nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine o ispisu iz državljanstva BiH.

Agenciji za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka BiH (IDDEEA) kao organu koji tehnički održava evidenciju CBS-a podatke dostavljaju:

- a) Opštinske izborne komisije o biračkim mjestima i
- b) Centralna izborna komisija BiH i opštinske izborne komisije o promjenama biračke opcije.

Ko dostavlja promjene koje utiču na ažurnost CBS-a?

Promjene koje utiču na ažurnost CBS-a IDDEEA-i dostavljaju: **u Federaciji BiH Kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, u Republici Srpskoj Ministarstvo unutrašnjih poslova RS-a i u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine Javni registar** i zaduženi su za ažurnost i ispravnost službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljana BiH, te su dužni da čuvaju dosjee dokumenata, javnih isprava i zahtjeva građana na osnovu kojih se vodi i ažurira CBS i da na zahtjev CIK BiH, osiguraju pristup i uvid u ove dokumente.

Nadležni matični uredi dužni su da navedenim institucijama dostave sve promjene koje utiču na ažurnost CBS-a u pisanoj formi najkasnije u roku od **7 dana** od dana kada je promjena nastala.

Uloga centralne izborne komisije (CIK) u vođenju CBS-a

CIK BiH odgovorna je za tačnost, ažurnost i ukupni integritet CBS-a. CIK BiH u vođenju Centralnog biračkog spiska:

- a) obavještava nadležne organe o uočenim nedostacima i preuzima odgovarajuće mjere i radnje radi otklanjanje nepravilnosti i uspostavljanja tačnosti i ažurnosti CBS-a;
- b) izrađuje izvode iz CBS-a za raseljena lica Bosne i Hercegovine;
- c) izrađuje izvode iz CBS-a za birače koji glasaju van Bosne i Hercegovine;
- d) vodi posebne evidencije o licima kojima je po osnovu zakona oduzeto pravo da glasaju i
- e) zaključuje i potvrđuje konačne izvode iz CBS-a koji se koristi za izbore.

Utvrđivanje rokova za zaključivanje i potvrđivanje konačnog CBS-a i dostavljanje podataka o promjenama u evidencijama

CIK BiH svojim propisima utvrđuje:

- a) rokove i način za zaključivanje i potvrđivanje konačnog CBS-a i
- b) rokove za dostavljanje podataka o promjenama u evidencijama raseljenih lica i evidenciji državljana koji glasaju van Bosne i Hercegovine.

CIK BiH zaključuje i potvrđuje CBS sa stanjem na sljedeće dane:

- a) dan prije raspisivanja izbora sa stanjem u 24.00 sata,
- b) za birače koji glasaju van BiH, 75 dana prije dana održavanja izbora u 24.00 sata,
- c) za redovne birače 45 dana prije dana održavanja izbora u 24.00 sata i
- d) na dan održavanja izbora u 24.00 sata.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH podatke o promjenama u evidencijama raseljenih lica dostavlja CIK-u BiH najkasnije do dana raspisivanja izbora. **Raseljeno lice** ima pravo da odredi ili promijeni svoju biračku opciju u nadležnom Centru za birački spisak, najkasnije 75 dana prije održavanja izbora. Državljanin BiH koji **privremeno živi u inostranstvu** ili državljanin BiH koji ima **status izbjeglog lica** iz BiH, upisuje se u CBS za glasanje izvan BiH najkasnije 75 dana prije dana održavanja izbora.

Izrada izvoda iz CBS-a

Na osnovu podataka sadržanih u evidenciji CBS-a, CIK BiH za svaku osnovnu izbornu jedinicu izrađuje izvod iz CBS-a koji sadrži podatke o svim biračima sa pravom glasa za tu osnovnu izbornu jedinicu, koji se opštinskoj izbornoj komisiji dostavlja najkasnije u roku od **20 dana** prije dana održavanja izbora. **Izvod iz CBS-a vodi se prema mjestu prebivališta državljana BiH i to po biračkim mjestima.**

CIK BiH može utvrditi izvod iz CBS-a i za druge izborne jedinice za koje se provode određeni izbori, za potrebe provedbe postupka opoziva izabranog funkcionera i za provedbu referenduma, na osnovu podataka sadržanih u CBS-u.

Državljanin BiH nalazi se u jednom izvodu iz CBS-a, za jednu osnovnu izbornu jedinicu i na jednom biračkom mjestu.

Na osnovu elektronske evidencije CBS-a, CIK BiH izrađuje izvode iz konačnog CBS-a za: redovne birače, birače koji glasaju putem pošte, birače koji glasaju u diplomatsko - konzularnom predstavništvu BiH, za birače koji glasaju u odsustvu i spisak birača koji glasaju nepotvrđenim - kovertiranim glasačkim listićima.

Sadržaj izvoda iz CBS-a

Izvod iz CBS-a za redovne birače sadrži sljedeće podatke:

- a) prezime i ime, i ime jednog roditelja birača,
- b) datum rođenja,
- c) spol,
- d) JMB i JMB u obliku bar-koda,
- e) naziv općine, grada, odnosno Brčko distrikta BiH,
- f) naziv i šifru biračkog mjesta i broj kombinacije: A ili B za birače koji glasaju u Brčko distriktu BiH
- g) šifru adrese i
- h) rubriku za potpis glasača.

Izvod iz CBS-a za raseljena lica sadrži sljedeće podatke:

- a) prezime i ime, i ime jednog roditelja birača,
- b) datum rođenja,
- c) spol,
- d) JMB i JMB u obliku bar-koda,
- e) općina za koju glasa i
- f) rubriku za potpis birača, koja sadrži oznaku kombinacije.

Izvod iz CBS-a za redovne birače koji glasaju u Brčko distriktu BiH kada se provode izbori za članove Predsjedništva BiH i Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH, kao i na izborima za entitet čiji je taj birač državljanin, sastoji se iz dva dijela:

- 1) dio A - birači koji imaju entitetsko državljanstvo Federacije BiH i
- 2) dio B - birači koji imaju entitetsko državljanstvo Republike Srpske.

Podaci koje dostavljaju opštinske/gradske izborne komisije

Na osnovu podataka koje dostavi opštinska/gradska izborna komisija CIK BiH izrađuje:

- a) izvod iz konačnog CBS-a za birače koji su vezani za svoje domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta i
- b) izvod iz konačnog CBS-a za birače koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove, a imaju biračko pravo.

Izvod iz konačnog CBS-a za birače koji su vezani za svoje domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta

Izvodi iz konačnog CBS-a za ovu kategoriju birača sačinjavaju se na osnovu podataka nadležnog organa zaduženog za socijalno staranje i drugih organa koji imaju podatke o ovim licima, te izražene volje ovih birača da na dan izbora glasaju u svojim domovima, što se utvrđuje pisanom izjavom svakog birača i pratećom medicinskom dokumentacijom o bolesti ili invaliditetu birača kao uslovu za njegovo kućno liječenje. Izborna komisija najkasnije u roku od **40 dana** prije dana održavanja izbora zahtijeva od nadležnih organa dostavljanje podataka o svim licima koja su zbog starosti, bolesti ili invalidnosti vezani za svoje domove. Nadležni organ ove podatke dostavlja u roku od **7 dana** od dana prijema zahtjeva. Na osnovu dobijene dokumentacije izborna komisija u saradnji sa Centrom za birački spisak pravi plan

obilazaka za glasanje putem **mobilnih timova**. CIK razmatra medicinsku dokumentaciju i sačinjava izvod iz konačnog CBS-a za ovu kategoriju birača. U izvodu iz CBS-a u kojem je birač upisan za redovno glasanje unosi se oznaka **MOBILNI TIM**.

Izvod iz konačnog CBS-a za birače koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove a imaju biračko pravo

Izvod iz konačnog CBS-a za lica koja su zatvorenici ili su vezana za ustanove (kazneno-popravni domovi, pritvorske jedinice, gerijatrijske, distrofičarske ili druge zdravstvene ustanove) i imaju pravo glasati, sačinjava se na osnovu podataka dobijenih od ustanova u kojima su ova lica smještena. Izborna komisija najkasnije u roku od **40 dana** prije dana održavanja izbora zahtjeva od nadležnih organa dostavljanje podataka o svim licima koja su vezana za ustanove na području njihove općine, odnosno osnovne izborne jedinice. Nadležni organ dostavlja, najkasnije u roku od **7 dana** od dana prijema zahtjeva, podatke koji uključuju: ime, prezime, datum rođenja, JMBG, punu adresu prebivališta, odnosno boravišta za raseljena lica, kao i podatak da li će se ta lica nalaziti u ustanovi na dan održavanja izbora. Na osnovu dobijenih podataka, izborna komisija će, putem Centra za birački spisak, sačiniti plan obilaska ustanova radi upisa birača **u izvod iz CBS-a, za glasanje putem mobilnog tima**. CIK BiH će na osnovu dobijenih podataka sačiniti izvod iz konačnog CBS-a za ovu kategoriju birača. U izvodu iz CBS-a u kojem je birač upisan za redovno glasanje unosi se oznaka **MOBILNI TIM - USTANOVA**.

Izlaganje izvoda iz privremenog biračkog spiska na uvid javnosti

CIK BiH sa stanjem na dan raspisivanja izbora, sačinjava izvode iz CBS-a, koji se dostavljaju izbornim komisijama i centrima za birački spisak, a koji se izlažu na uvid javnosti u periodu **od 120- og do 90-og** dana prije dana održavanja izbora u svrhu izrade konačnih izvoda iz CBS-a.

Izvod se izrađuje na obrascu izvoda iz CBS-a za redovne birače, u elektronskoj verziji, po osnovnim izbornim jedinicama i biračkim mjestima sa prethodnih izbora i ne sadrži podatke o jedinstvenom matičnom broju i adresi birača.

Na koji način se mogu provjeriti, ispraviti ili dopuniti podaci na izvodu iz CBS-a?

Izborne komisije dužne su izložiti izvode iz CBS-a kako bi državljani BiH s biračkim pravom imali pristup njima i mogli provjeriti i izvršiti ispravku ili dopunu svojih podataka kod nadležnog organa. Izborne komisije su dužne, na pogodan način obavijestiti birače da se izvod iz CBS-a nalazi u Centru za birački spisak, biračkim mjestima sa prethodnih izbora i mjesnim zajednicama, kako bi mogli provjeriti i izvršiti ispravku ili dopunu svojih podataka kod nadležnog organa i opredijeliti se za biračku opciju (opština, odnosno mjesto glasanja i način glasanja - lično ili u odsustvu). Birači takođe mogu provjeriti na na kojem izvodu iz CBS-a se nalaze i online na stranici www.izbori.ba u odjeljku „*Da li ste registrovani?*“, upisivanjem imena, prezimena i matičnog broja.

Period izlaganja izvoda iz CBS-a

Izlaganje izvoda iz **CBS-a traje 30 dana u periodu 90 do 120 dana prije izbornog dana**. Izborne komisije dostavljaju planove izlaganja izvoda iz Privremenog biračkog spiska CIK-u BiH najkasnije **125 dana prije dana održavanja izbora**.

Posebna oznaka u zaključenom izvodu iz CBS-a

CIK BiH će za sve birače za koje Centar za birački spisak u saradnji s nadležnim matičnim uredom utvrdi da se njihova imena nalaze na zaključenom izvodu iz CBS-a, a provjerama je utvrđeno da se radi o umrloj osobi, za koju je nadležni matični ured izdao izvod iz matične knjige umrlih, u rubrici za potpis glasača staviti oznaku: „* ”.

Upisivanje u CBS po osnovu prebivališta

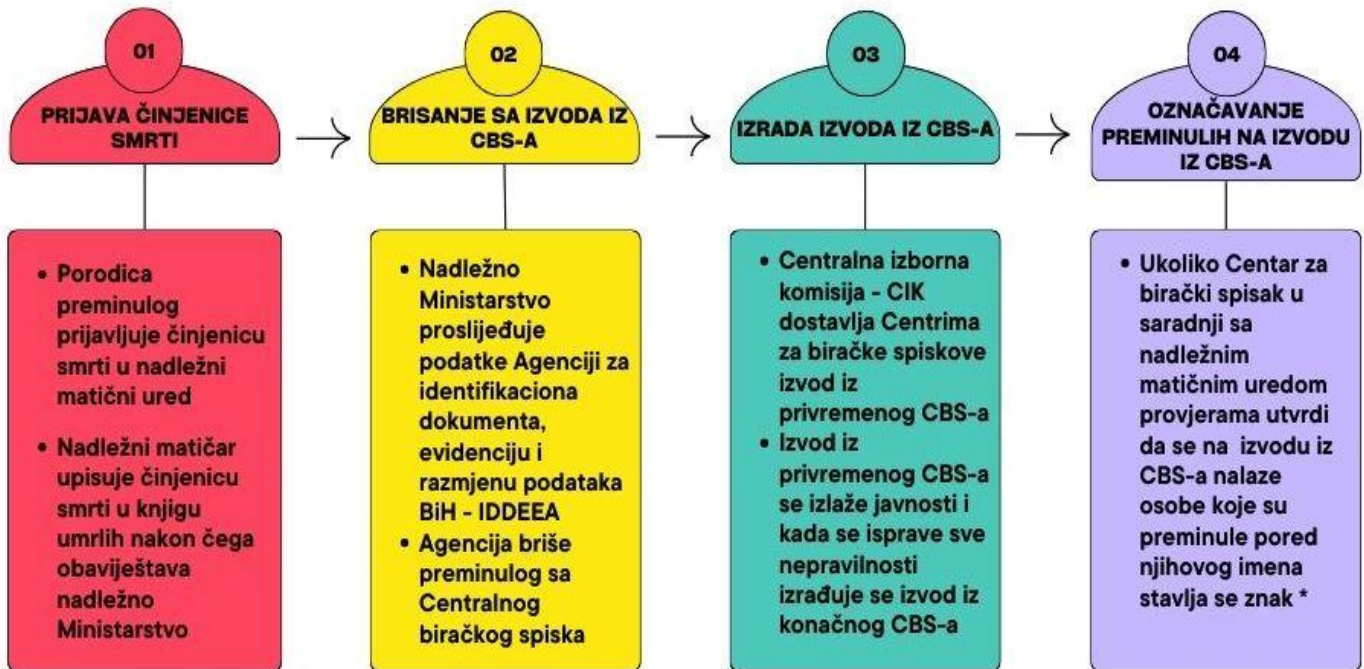
Državljanin BiH koji **ima biračko pravo** upisuje se u CBS za osnovnu izbornu jedinicu gdje ima **prijavljeno prebivalište** u BiH, osim ako izbornim zakonom nije drugačije određeno.

Državljanin BiH koji ima biračko pravo u skladu sa Izbornim zakonom BiH i **privremeno živi u inostranstvu** upisuje se u CBS za osnovnu izbornu jedinicu **gdje je imao prijavljeno prebivalište u BiH prije odlaska u inostranstvo**. Državljanin BiH koji ima biračko pravo u skladu sa Izbornim zakonom BiH i koji ima status **izbjegle osobe** iz BiH upisuje se u CBS za osnovnu izbornu jedinicu u kojoj je **imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva** koji je izvršila država BiH, osim u slučaju kada može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom u periodu od posljednjeg popisa stanovništva koji je izvršila država BiH do trenutka kada je stekla status izbjeglog lica.

Državljanin BiH koji ima biračko pravo u skladu sa izbornim Zakonom i koji ima status **raseljene osobe** upisuje se u CBS za osnovnu izbornu jedinicu na osnovu izražene biračke opcije, za opštinu u kojoj je **imao prebivalište prema posljednjem popisu stanovništva** koji je izvršila država BiH, osim u slučaju kada može predočiti dokaz o promjeni prebivališta u skladu sa zakonom, u periodu od posljednjeg popisa stanovništva do trenutka kada je stekao status raseljenog lica, ili za opštinu u kojoj ima boravište i predoči dokaz da je prijavio boravište u toj opštini najmanje šest mjeseci prije dana izbora. Zahtjev za određivanje ili promjenu biračke opcije podnosi lično podnosilac zahtjeva u roku i na obrascima koje određuje i propisuje CIK BiH.

Birač koji **promijeni prebivalište u periodu od 45 dana prije održavanja izbora** do dana održavanja izbora naći će se na izvodu iz CBS-a na redovnom biračkom mjestu u opštini u kojoj je imao prebivalište do dana promjene prebivališta.

Procedura brisanja sa izvoda iz CBS-a

Evidencija CBS-a

Evidencija CBS-a sadrži sljedeće podatke o državljanima BiH koji imaju biračko pravo

- prezime i ime, i ime jednog roditelja,
- datum rođenja,
- jedinstveni matični broj,
- spol,
- naziv opštine gdje birač ima prebivalište ili boravište,
- adresa prebivališta odnosno boravišta (ulica, kućni broj i mjesto),
- naziv opštine odnosno izborne jedinice za koju lice ima pravo glasa,
- biračka opcija,
- biračko mjesto,
- datum prijave prebivališta ili boravišta i
- rubrika "napomena".

Na osnovu elektronske evidencije CBS-a, sačinjavaju se izvodi iz CBS-a.

CENTAR ZA BIRAČKI SPISAK

U svakoj opštini nadležni opštinski organ uspostavlja Centar za birački spisak (u daljnjem tekstu Centar) i obučava osoblje Centra, u saradnji sa opštinskom izbornom komisijom.

Nadležnosti centra

Centar za birački spisak:

- a) pruža tehničku pomoć opštinskoj izbornoj komisiji u određivanju biračkih mjesta na teritoriji opštine kao i raspoređivanju birača po biračkim mjestima, i ažurira podatke u skladu sa promjenom broja birača i propisima CIK-a BiH,
- b) vodi evidenciju o svim naseljenim mjestima i nazivima svih ulica na teritoriji svoje opštine i o svim promjenama obavještava opštinsku izbornu komisiju
- c) osigurava uvid u izvod iz CBS-a na teritoriji svoje opštine
- d) osigurava i druge podatke za CBS koji su utvrđeni propisima CIK BiH,
- e) pruža tehničku pomoć opštinskoj izbornoj komisiji:
 - u vezi sa zahtjevima i prigovorima birača koji se odnose na izvod iz CBS;
 - prilikom imenovanja biračkih odbora (pomoć pri žrijebanju,
 - kod izrade akata o imenovanju, obuke biračkih odbora i sl.);
 - prilikom provjere i pripreme biračkih mjesta za izbore;
 - u kampanji obavještavanja birača o svim segmentima u vezi s izbornim procesom,
- f) učestvuje u realizaciji izlaganja izvoda iz privremenog CBS-a,
- g) Izdaje potvrdu raseljenom licu o prijemu zahtjeva za promjenu biračke opcije
- h) državljaninu BiH koji ima biracko pravo, a ne nalazi se u zaključenom izvodu iz CBS-a, a koji je podnio zahtjev Centru, će nakon provjere, izdati potvrdu ovjerenu pečatom opštinske izborne komisije i uputiti ga da glasa na biračkom mjestu određenom za glasanje nepotvrđenim - kovertiranim glasačkim listićima
- l) druge poslove koje mu odredi CIK BiH i opštinska izborna komisija u skladu sa propisima CIK-a.

AGENCIJA ZA IDENTIFIKACIONA DOKUMENTA, EVIDENCIJU I RAZMJENU PODATAKA BOSNE I HERCEGOVINE – IDDEEA

Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH (IDDEEA) održava i odgovorna je za cjelokupnu tehničku obradu svih podataka značajnih za evidenciju CBS-a, te ih dostavlja CIK-u BiH radi izrade Izvoda iz CBS-a.

IDDEEA je upravna organizacija u okviru Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Zadužena je za oblast identifikacionih dokumenata, skladištenje, personalizaciju i transport dokumenata, te centralno vođenje evidencija i razmjenu podataka između nadležnih organa u Bosni i Hercegovini.

Koje evidencije vodi IDDEEA?

IDDEEA-a vodi evidencije:

- a) jedinstvenih matičnih brojeva (JMB);
- b) prebivališta i boravišta državljana Bosne i Hercegovine;
- c) ličnih karata državljana Bosne i Hercegovine;
- d) građanskih, službenih i diplomatskih pasoša;
- e) vozačkih dozvola;
- f) registracije motornih vozila i dokumenata za registraciju;
- g) ličnih karata za strane državljane;

- h) novčanih kazni i prekršajnu evidenciju;
- i) druge evidencije za koje postoji saglasnost izvornih organa, a uz posebnu odluku Savjeta ministara.
- j) ličnih karata za strane državljane;
- k) novčanih kazni i prekršajnu evidenciju;
- l) druge evidencije za koje postoji saglasnost izvornih organa, a uz posebnu odluku Savjeta ministara.

MATIČNE KNJIGE

Podaci iz matičnih knjiga direktno utiču na sastavljanje CBS-a kako je to već dijelom spomenuto ranije. Sve promjene statusa državljanina BiH (rođenje, smrt, sklapanje braka i sl.) matični uredi dužni su dostavljati nadležnim ministarstvima unutrašnjih poslova u propisanim rokovima, koji te podatke zavode direktno u IDDEA bazu te time direktno utiču na kreiranje CBS-a. Iz tog razloga od ključne važnosti je poštivanje zadatog roka od strane matičnih ureda. Radi boljeg razumijevanja rada matičnih ureda, u nastavku pregled njihovih nadležnosti u segmentima koji se tiču uticaja na kreiranje CBS-a.

MATIČNE KNJIGE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Sadržaj matičnih knjiga i nadležnost za vođenje

U matične knjige upisuju se zakonom određene činjenice o **rođenju, državljanstvu, sklapanju braka, smrti i druge zakonom predviđene činjenice**, kao i promjene u vezi sa tim činjenicama.

Matična knjiga rođenih je osnovna matična knjiga za lične podatke svakog lica koje je upisano u tu knjigu i služi za ustrojavanje ostalih matičnih knjiga i podataka za identifikacijske isprave tako da podaci u ostalim matičnim knjigama i identifikacijskim ispravama moraju biti istovjetni podacima iz matične knjige rođenih.

Poslove vođenja matičnih knjiga organizuju i vrše jedinice lokalne samouprave (grad i općina) putem nadležne službe za upravu općine i grada određene za obavljanje tih poslova. Poslove neposrednog vođenja matičnih knjiga u organu uprave općine i grada nadležnog za matične knjige obavljaju službena lica sa posebnim ovlaštenjem - **matičar za vođenje matičnih knjiga**.

Rok za prijavu smrti radi upisa u matičnu knjigu

Činjenica smrti **prijavljuje se odmah a najkasnije u roku od 24 sata** od momenta smrti zdravstvenoj ustanovi radi izdavanja potvrde o smrti. Činjenica smrti prijavljuje se pisano na propisanom obrascu radi upisa u matičnu knjigu umrlih matičaru matičnog područja u kojem je bilo **posljednje prijavljeno prebivalište**, a ako nema prijavljeno prebivalište, onda **posljednje poznato boravište** umrlog lica, a ako nema prijavljeno ni prebivalište niti se zna boravište, u tom slučaju upis smrti lica obavlja se u matičnu knjigu umrlih u **mjestu sahrane** tog lica u Federaciji BiH u roku od 30 dana od dana kad je smrt nastupila, odnosno od dana nalaska tijela umrlog lica. Ako se ne zna gdje je smrt nastupila činjenica smrti upisat će se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za mjesto gdje je **nađeno tijelo** umrlog lica. Činjenica smrti koja je nastupila u **saobraćajnom sredstvu u toku prijevoza kao i smrt koja je nastupila zbog saobraćajne nezgode**, upisuje se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za mjesto **gdje se umrli sahranjuje**. Ako se lice koje je umrlo na teritoriji Federacije BiH sahranjuje u **inozemstvu ili u drugom entitetu ili Brčko distriktu BiH** činjenica smrti prijavljuje se matičaru matičnog područja u kojem je **smrt nastupila** i upisuje se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za to mjesto.

Obaveza prijavljivanja činjenice smrti

- **Matičar je dužan**, ako na bilo koji način sazna za činjenicu smrti koja nije prijavljena, pokrenuti postupak za upis činjenice smrti u matičnu knjigu umrlih.
- Činjenicu smrti lica koje je umrlo u zdravstvenoj ustanovi, kasarni, kazneno-popravnoj ustanovi, hotelu, internatu ili drugoj ustanovi ili pravnom licu ili organizaciji - **dužni su prijaviti pravni subjekti u kojima je lice umrlo**.
- U slučaju nalaska leša lica čiji identitet nije utvrđen, činjenicu smrti dužno je prijaviti **kantonalno ministarstvo** koje je sačinilo zapisnik o nalasku tijela umrlog lica.
- Činjenicu smrti dužni su prijaviti **članovi porodice**, odnosno **članovi domaćinstva** sa kojima je umrli živio. Ako njih nema ili su u nemogućnosti da to učine, činjenicu smrti dužna su prijaviti **druga lica** sa kojima je umrli živio ili drugi **članovi porodice koji su saznali za smrt**, odnosno lica u **čijem je stanu smrt nastupila**. Ako nema ni ovih lica činjenicu smrti dužno je prijaviti lice koje je **prvo saznalo za smrt**.

Obavješćavanje kantonalnog ministarstva o smrti lica

Matičar je dužan **u roku od 15 dana** od dana upisa činjenice smrti u matičnu knjigu umrlih o toj činjenici pisano obavijestiti nadležno **kantonalno ministarstvo unutrašnjih poslova** koje dalje sprovodi procedure koje će dovesti do uklanjanja umrlih lica sa biračkih spiskova.

ZAKON O MATIČNIM KNJIGAMA REPUBLIKE SRPSKE

Nadležnost

Jedinica lokalne samouprave ima nadležnost vođenja matičnih knjiga i rješavanje u prvostepenom upravnom postupku u oblasti matičnih knjiga.

Prijava činjenice smrti

Činjenica smrti prijavljuje se usmeno ili pisano radi upisa u matičnu knjigu umrlih matičaru matičnog područja mjesta **gdje je smrt nastupila**. Činjenica smrti lica koje je umrlo u zdravstvenoj ustanovi može se prijaviti elektronskim putem, po propisanoj proceduri. Ako se **ne zna gdje je smrt nastupila**, činjenica smrti upisat će se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za matično područje mjesta **gdje je leš nađen**. Činjenica smrti koja je nastupila **u saobraćajnom sredstvu** u toku prevoza, kao i smrt koja je nastupila zbog saobraćajne nezgode na mjestu saobraćajne nezgode, upisuje se u matičnu knjigu koja se vodi za matično područje mjesta gdje se **umrli sahranjuje**. Ako se u slučaju smrti koja je nastupila u saobraćajnom sredstvu u toku prevoza, lice koje je umrlo na teritoriji **Republike Srpske sahranjuje u inostranstvu ili u drugom entitetu, odnosno Brčko distriktu BiH**, po čijem zakonu matičar na čijem matičnom području je mjesto sahrane nije nadležan za upis činjenice smrti, činjenica smrti upisuje se u matičnom području mjesta **gdje je smrt nastupila**.

Obaveza prijavljivanja činjenice smrti

Matičar je dužan, ako na bilo koji način sazna za činjenicu smrti koja nije prijavljena, **da pokrene postupak za upis činjenice smrti u matičnu knjigu umrlih**. Činjenicu smrti lica koje je umrlo u zdravstvenoj ustanovi, kasarni, kazneno-popravnoj ustanovi, hotelu, internatu ili drugoj ustanovi ili organizaciji - **dužna je da prijavi ustanova ili organizacija u kojoj je lice umrlo**.

U slučaju nalaska leša čiji identitet nije utvrđen, činjenicu smrti dužan je da prijavi organ koji je sastavio zapisnik o nalasku leša. Činjenica smrti upisuje se na osnovu potvrde o smrti, koju izdaje **zdravstvena ustanova ili doktor medicine**. **Bez potvrde** o smrti koju izdaje zdravstvena ustanova ili doktor medicine ovog člana matičar **ne smije upisati činjenicu smrti u matičnu knjigu**. Činjenicu smrti nepoznatog lica matičar upisuje u matičnu knjigu **na osnovu zapisnika o nalasku leša**.

Činjenica smrti mora se nadležnom matičaru prijaviti prije sahrane, a najkasnije u roku **od osam dana od dana smrti**, odnosno od dana nalaska leša umrlog lica. Činjenicu smrti dužni su da prijave **članovi porodice**, odnosno **članovi domaćinstva** sa kojim je umrli živio. Ako njih nema ili su u nemogućnosti da to učine, činjenicu smrti dužna su da prijave **druga lica** sa kojima je umrli živio ili drugi članovi porodice koji su **saznali za smrt**, odnosno lica u **čijem je stanu smrt nastupila**, ako nema ovih lica, činjenicu smrti dužno je prijaviti lice koje je **prvo za smrt saznalo**.

Razlike u odredbama Zakona o matičnim knjigama Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske

Iz navedenih članova zakona o matičnim knjigama FBiH i RS zaključujemo, da ako se ne zna gdje je smrt nastupila ili je nastupila u saobraćajnom sredstvu u toku prevoza kao i smrt koja je nastupila zbog saobraćajne nezgode na mjestu saobraćajne nezgode, postupanja prilikom prijavljivanja činjenice smrti su ista. Međutim, bitna je razlika kada nisu u pitanju navedeni primjeri već je osoba preminula npr. u bolnici ili u domaćinstvu gdje trenutno stanuje, tada se u FBiH činjenica smrti prijavljuje u matičnu knjigu po mjestu posljednjeg prijavljenog prebivališta, a u RS se prijavljuje u matičnu knjigu po mjestu gdje je smrt nastupila.

ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA

U ovom dokumentu smo pružili pregled nadležnosti za ažuriranje CBS-om i predstavili ključne institucije koje učestvuju u formiranju i održavanju integriteta tog registra. Kroz pregled nadležnosti i uloga koje su im dodijeljene, stekli smo uvid u složenost procesa ažuriranja biračkog spiska i važnost saradnje među institucijama.

Ažuriranje CBS-a zahtijeva pažljivo prikupljanje, obradu i provjeru podataka o biračima. Ove zadatke obavljaju različite institucije, uključujući izborna tijela, administrativne institucije i lokalne vlasti. Svaka od tih institucija ima specifične nadležnosti koje doprinose formiranju preciznog i tačnog biračkog spiska. Razumijevanje uloge svake institucije je od vitalnog značaja za osiguranje integriteta biračkog spiska.

Ključna spoznaja ovog pregleda je da uspješno ažuriranje CBS-a zahtijeva snažnu koordinaciju i saradnju između svih nadležnih institucija u ovoj oblasti. Bez dobre međuinstitucionalne koordinacije, postoji rizik od grešaka, dupliranja podataka i drugih problema koji mogu narušiti integritet biračkog spiska.

Dodatno za ovaj proces važna je i transparentnosti, tačnost i pravičnosti u procesu ažuriranja CBS-a. Institucije su ključni čuvari integriteta izbornog procesa, te je stoga nužno osigurati adekvatne resurse, stručnost i nezavisnost ovih institucija kako bi se postigla visoka razina povjerenja javnosti u birački spisak.

Kako se društvo razvija i tehnologija napreduje, nadležnosti za ažuriranje CBS-a će se vjerovatno mijenjati i prilagođavati novim zahtjevima. Kontinuirana analiza, evaluacija i unapređenje procesa ažuriranja su ključni za održavanje integriteta biračkog spiska u budućnosti.

Nadležnosti za ažuriranje CBS-om su kompleksne i zahtijevaju koordinaciju između različitih institucija. Učinkovito funkcionisanje ovog procesa ključno je za osiguranje demokratskog i transparentnog izbornog postupka.

Pregledom nadležnosti organa koji upravljaju CBS-om u skladu sa postojećom zakonskom regulativom u BiH, uvidjeli smo da postoje određene neusaglašenosti u zakonskoj regulativi kao i u postupanju nadležnih organa zaduženih za upravljanje i ažurnost CBS-a.

S' tim u vezi u **Izbornom zakonu BiH** u članu 3.5, stav 8 se navodi *“Nadležni matični uredi dužni su da nadležnom organu koji vodi službene evidencije o jedinstvenom matičnom broju, prebivalištu i boravištu državljanina BiH dostavi sve promjene koje utiču na ažurnost Centralnog biračkog spiska u pisanoj formi najkasnije u roku od **7 dana** od dana kada je promjena nastala”* dok u **Zakonu o matičnim knjigama FBiH** stoji *“Matičar je dužan u roku od **15 dana** od dana upisa činjenice smrti u matičnu knjigu umrlih o toj činjenici pisano obavijestiti nadležno kantonalno ministarstvo koje vodi evidenciju o prebivalištu i boravištu i koje je izdalo ličnu kartu tom licu, ako je umrlo lice posjedovalo ličnu kartu, radi obavljanja poslova iz nadležnosti tog ministarstva koji se odnose na te činjenice”*. Ovdje se radi o očiglednoj koliziji zakona kada su u pitanju rokovi za dostavljanje promjena koje utiču na ažurnost CBS-a.

Zatim razlike u **Zakonima o matičnim knjigama FBiH i RS** kada je u pitanju upisivanje činjenice smrti u matičnu knjigu umrlih. Naime u FBiH se činjenica smrti upisuje u matičnu knjigu umrlih **u posljednjem mjestu prebivališta**, ako nema prijavljeno prebivalište, onda posljednje **poznato boravište umrlog lica**, a ako nema prijavljeno ni prebivalište niti se zna boravište, u tom slučaju upis smrti lica obavlja se u matičnu knjigu umrlih u **mjestu sahrane tog lica**. Ako se ne zna gdje je smrt nastupila činjenica smrti upisat će se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za mjesto gdje je **nađeno tijelo umrlog lica**. Činjenica smrti koja je nastupila u saobraćajnom sredstvu u toku prijevoza kao i smrt koja je nastupila zbog saobraćajne nezgode, upisuje se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za mjesto gdje se **umrli sahranjuje**. Ako se lice koje je umrlo na teritoriji Federacije BiH sahranjuje u inozemstvu ili u drugom entitetu ili Brčko distriku BiH činjenica smrti prijavljuje se matičaru matičnog područja u kojem je **smrt nastupila** i upisuje se u matičnu knjigu umrlih koja se vodi za to mjesto. Ovdje se javlja problem ukoliko se građanin vodio na biračkom spisku u jednoj opštini ili gradu a sahranjen je u drugoj, ukoliko matični ured iz opštine i grada gdje se vodio na biračkom spisku ne dobije informaciju da je osoba preminula ona se neće brisati sa CBS-a.

U Republici Srpskoj činjenica smrti se upisuje u matičnu knjigu umrlih u mjestu **gdje je smrt nastupila** što se često dešava u većim gradovima gdje se nalaze regionalne bolnice. Ukoliko matični ured iz opštine ili grada gdje je smrt nastupila ne javi matičnom uredu gdje je mjesto prebivališta pokojnog i gdje se nalazi na biračkom spisku, on se neće brisati sa CBS-a.

Nakon svega navedenog mišljenje Koalicije „Pod Lupom“ je da se iz godine u godinu podiže nivo načina upravljanja i ažurnosti biračkih spiskova ali da je potrebno više uključiti građane u sam proces provjere i ažuriranja biračkih spiskova kroz uključivanje organizacija civilnog društva kao i objavljivanje izvoda iz CBS-a i u neizbornim godinama.

Takođe, potrebno je usaglasiti rokove za dostavljanje podataka koji utiču na ažurnost CBS-a te ne neophodna još bolja uvezanost nadležnih organa unutar i između entiteta i Brčko distrikta BiH.

Potrebno je i jasno propisati obavezu i rokove matičnih ureda gdje je prijavljena činjenica smrti, da o datoj okolnosti obavijeste matične urede posljednjeg prebivališta umrlog lica što će doprinijeti ažurnosti CBS-a.

